

YAŞAMDA MALİ ÇÖZÜM

(5 Haziran 2014)

Yahya ARIKAN

malicozum@ismmmo.org.tr

Ne Kadar Seçim, O Kadar Af!

Genel, yerel, Cumhurbaşkanlığı seçimleri, referandumlar derken sıkça sandığa gidilen Türkiye’de ortalama üç yılda bir de “af veya kısmi af niteliğinde” kanunlarla karşılaşyoruz. Af lar tarihimizin bilançosu bu. Şöyle bir 10 yıllık geçmişimize baktığımız zaman aklımıza bir çırpıda, 4811, 5811 ve 6111 sayılı Kanunlar geliyor. Bunların hepsi borç yapılandırması ve af içeren kanunlar.

Daha iki gün önce 3 Haziran tarihinde, Meclis Plan ve Bütçe Komisyonu’na yeni bir kanun teklifi sevk edildi. Başlığı, “Bazı Kamu Alacaklarının Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” şeklinde.

Aslında geçmiş yıllardan deneyimle olsa gerek, bolca seçimin olduğu 2014 yılında bu türden af niteliğinde bir kanun yönünde beklentiler oluşmuştu. Nitekim Cumhurbaşkanlığı seçimi öncesinde beklenti gerçekleşti ve kanun teklifi Meclis’e sevk edildi.

Bu kez kapsam biraz daha dar. En azından şimdilik. Biliyoruz ki genelde, Meclis görüşmeleri sırasında affın kapsamı genişletiliyor. Gelin bakalım şu an itibariyle kapsama neler giriyor.

Kesinleşmiş Vergi Borçları

Özetle belirtmek gerekirse, kesinleşmiş vergi borçları yeniden yapılandırılıyor. Bu kapsamda, 30 Nisan 2014 tarihinden önceki dönemlere ait vergilerin ödenmesi isteniyor. Cezalar, gecikme zamları ve gecikme faizleri oradan kalkıyor. Gecikme zammı veya faizinin yerine TEFE/ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarın ödenmesi isteniyor.

Ödenecek tutarın 18 aya kadar taksitlendirilip 2 ayda bir taksit ödemesi yapılması mümkün. Ancak, taksitle ödemeyi seçenler için ayrıca katsayı uygulanıyor. Örneğin, 18 ay taksit seçeneğinde, borç tutarı 1,15 katsayı ile çarpılıyor.

Taksitleri bir takvim yılında 2 defadan fazla aksatmamak gerekiyor. Ayrıca, taksit dönemi boyunca, ortaya çıkacak gelir vergisi, kurumlar vergisi, stopaj, KDV ve ÖTV’nin bir takvim yılında en fazla 2 defa aksatılmasına izin veriliyor.

Diğer Amme Alacakları

Yapılandırma kapsamında sadece vergiler yok. Vergi dairelerince tahsil edilen birçok idari para cezası da kapsama giriyor. Bu çerçevede, trafik cezalarını, köprü ve otoyol geçiş cezalarını, seçim ve nüfus cezalarını örnek verebiliriz.

Kasa ve Ortaklardan Alacaklar Hesabı

Yapılandırma dışında af niteliğindeki vergisel düzenleme aslında bu. Kurumlar vergisi mükellefleri için öngörölmüş. 2013 yılı bilançosunda yer aldığı halde gerçekte var olmayan kasa mevcudu ile ortaklardan alacaklar hesabının yüzde 3 vergi karşılığında düzeltilmesi öngörölüyor. Ödenen bu vergi gider yazılamıyor, vergilerden mahsup edilemiyor. Ayrıca düzeltilen tutarların kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınması gerekiyor.

Sigorta Primleri

Kanun teklifi, aynen vergilerde olduğu gibi sigorta prim borçları için de yapılandırma öngörüyor. Eski söylemle SSK, Bağ-Kur ve emekli sandığı primleri, emekli keseneği, kurum karşılığı, işsizlik sigortası primi ve sosyal güvenlik destek primi yapılandırma kapsamına giriyor. Primlerin asılları ile TEFE/ÜFE oranından hesaplanacak tutarlar talep ediliyor. Gecikme cezaları ve zamlarından vazgeçiliyor. Bunlar için de 18 taksite kadar ödeme imkânı getiriliyor.

En yeni Af Kanunu Teklifi'nin temel unsurları bunlar. Meclis görüşmeleri sırasında nasıl şekillenecek izleyip göreceğiz.

'Ölüm Aylığı' koşulları neler?

Sigortalı öldüğünde geride kalan hak sahiplerine gerekli şartlar sağlanmışsa dul ve yetim aylığı bağlanır. 2013 yıl sonu itibariyle Türkiye'de ölüm aylığı alan kişi sayısı yaklaşık 130 bin.

"Ölüm sigortası" denen bu uygulamada sağlanan yardımları ve koşulları öğrenmek hak kaybına uğramak için önemli. İşte madde madde yasadaki tanımlar:

- Ölen sigortalının hak sahiplerine aylık bağlanır.
- Ölen sigortalının hak sahiplerine aylık bağlanamaması halinde toptan ödeme yapılır.
- Ölen sigortalı için cenaze ödeneği verilir.
- Ölüm aylığı almakta iken evlenen kız çocuklarına evlenme ödeneği verilir.

Değişkenler fazla!

Hak sahiplerinin ölüm aylığına hak kazanabilmesinin şartları, ölüm tarihi ve hak sahipleri açısından farklılık gösterebiliyor. SSK sigortalısının ölüm tarihi 1 Ekim 2008 tarihinden önce gerçekleşmişse, borçlanmalar dahil olmak üzere 5 yıl sigortalılık süresi ve 900 gün prim ödemesi varsa hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanır. Ancak 1 Ekim 2008

tarihinden sonra ölen SSK sigortalısının hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanması için borçlanmalar hariç 5 yıl sigortalılık süresi ve 900 gün prim ödemesi şartı aranır.

Ölüm aylığı bağlanmasında borçlanmaların dikkate alınabilmesi için de vefat eden sigortalı adına toplam en az 1800 gün prim ödemesi gerekli.

SORU-CEVAP

'İSTEĞE BAĞLI' KIDEM TAZMİNATI

*1995 yılında Bağ-Kur sigortalı olarak 4 yıl prim ödedim. 2000 yılından itibaren SSK sigortalısı olarak aralıklı prim günlerim var. 15 yıl 3600 günle yapılacak kıdem tazminatı isteğinde hangisi dikkate alınır?***Mehmet Can**

8 Eylül 1999 tarihinden önce sigortalı olup, 15 yılı ve 3600 günü dolduranlara kendi istekleriyle işten ayrılırsa kıdem tazminatı ödenir. Bu durumda Bağ-Kur başlangıcı da dikkate alınır. İşverenden talepte bulunabilirsiniz.